

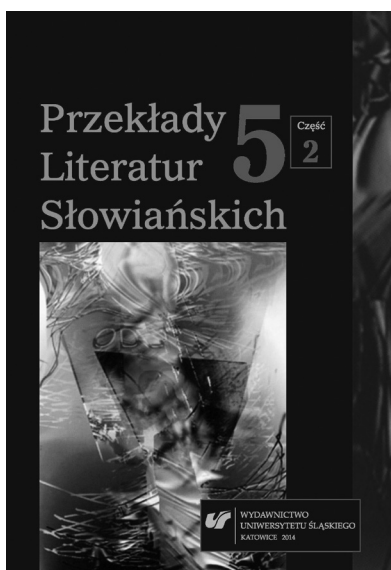
**Przekłady Literatur Słowiańskich. Redakcja Bożena Tokarz.
Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego (2009 →)**

„Преводи на славянските литератури“ е периодично издание, посветено на проблемите на художествения превод в рамките на южно- и западнославянските езици – проблеми, разглеждани от теоретична, литературноисторическа и културноисторическа гледна точка.

Досега полските изследователи са съсредоточавали вниманието си преди всичко върху преводите на руската и полската литература. Списанието, което предлагаме на читателите на „Славянски диалози“, е отговор на необходимостта от изследвания върху превода и на останалите славянски литератури. В него се представят преводи на славянските литератури (чешка, словашка, словенска, сръбска, хърватска, македонска, българска) на полски език и на полската литература на славянските езици, както и изследвания върху славянската литературна рецепция. В списанието се публикуват проучвания, посветени на: 1) особеностите на превода в рамките на близкородствени езици; 2) посредническата роля на литературата в диалога между културите; 3) мястото на превода в сравнителните изследвания.

Списанието е създадено през 2009 г. по инициатива на професор доктор на науките Боżена Токарж, която е негов главен редактор. Проф. Токарж е представителка на силезийската славистика, която се специализира в изследвания върху превода и межкултурната комуникация. Такива проучвания се осъществяват в Силезийския (Шльонския) университет още от началото на 90-те години на миналия век.

Списанието има национален характер, издава се както в традиционния книжен формат, така и в електронна версия. Наред с това то може да се чете на сайта на Института по славянски филологии към Силезийския университет (www.pls.us.edu.pl), където е дадена информация за него на повечето славянски езици и на английски език) и в електронните бази данни: The Central European Journal of Social Sciences and Humanities, BazHum, Central and Eastern European Online Library, Index Copernicus International. „Преводи

на славянските литератури“ са включени в изготвения от Министерството на науката и висшето образование списък Б на индексиранияте научни списания в областта на хуманитарните и обществените науки (позицията в списъка: 1456, 10 точки за публикация).

В специален раздел се представя библиография на преводите на славянските литератури и на критически текстове върху преводната рецепция. Библиографията на преводите на славянските литератури е уникален проект (не само заради своя обем и двупосочност), който се разработва с необикувено усърдие. Според замисъла на създателите на проекта библиографията „[...] трябва да улеснява изследванията върху бариерите в комуникацията между езиците и литературите“ (PLS 1/3 2012: 7). Библиографският опис има за цел не само да обобщи комуникационните препятствия, които „възникват в процеса на взаимодействието на различните национални култури, истории, менталитет, знания и т.н., но и да открие възможностите за преодоляване на „действащите“ бариери“ (PLS 1/3 2012: 7). „От представените библиографски данни може да се научи много за литературния живот, за институциите, занимаващи се с издаването и популяризирането на славянските литератури в България, Хърватия, Чехия, Македония, Полша, Сърбия, Словакия и Словения. В събраната библиография се откриват и идеи, инспирирани както от културните разлики и сходства, така и от международните контакти на славянските народи, а също и от общуването им с разнообразните култури в европейското и световното пространство“ (PSL 5/2 2014: 1).

Границите на първия период на библиографията, а именно 1900 – 2006 г., са избрани заради оскъдната информация за преводите, направени през тези години. Акцентът е сложен върху „тематичната и жанровата сфера и поетическите форми, въз основа на които славянските народи се опознават чрез посредничеството на литературата. Изводите, които произтичат от фиксираните в различните славянски страни преводачески и издателски дейности, се отнасят не само до присъствието на полската литература в други култури, но също така и до присъствието на литературата на славяните в полската култура и читателското съзнание на поляка. Сравняването на степента на взаимно опознаване на славянските народи дава материал за изследвания върху общуването между народи и общества от различни култури, които според теорията на стереотипите са определяни като твърде подобни едни на други, познаващи се и взаимно разбиращи се“ (PLS 1/2 2010: 8).

Събраният материал, който е над 1000 страници, в първия том на списанието е разделен на 3 части. Част първа включва библиография на преводите на словенската литература в Полша и на полската литература в Словения. Втората част обхваща библиография на преводите от българската, хърватската и сръбската литература в Полша и от полската литература на български, хърватски и сръбски език. Третата част съдържа библиография на преводите на чешката, словашката и македонската литература в Полша и обратно – на полската литература на чешки, словашки и македонски език. В края на последната част на първия том се намира показалец на авторите

и преводачите от трите части на библиографията. Показалецът улеснява както използването на библиографията от читателите, така и извеждането на транслатологични обобщения.

Във втората част на четвъртия том е поместена библиографията на славянските литератури за поредните пет години (2007 – 2012). С представянето в един и същи том на данните, които се отнасят за всички славянски литератури се цели „да се покаже степента на взаимен интерес, който проявяват едни към други западните и южните славяни“ (PLS 4/2 2014: 9). Освен това в тома е намерило място и едно „Допълнение“, в което са представени библиографските данни, пропуснати в по-рано издадените библиографии на българско-полските и словенско-полските преводи.

Библиографският опис, който е публикуван в петия том, обхваща само 2013 година. Принципът за едногодишен библиографски обзор остава актуален и за следващите години. Към библиографията са приложени и коментари, които засягат проблемите, свързани с преводимостта на славянските литератури на други западно- и южнославянски езици. В този том е поместен и спомен за професор Искра Ликоманова, известна българска славистка, която е посветила научните си усилия на транслатологията и специално на славянско-славянския превод.

В библиографиите, подготвени от група автори (специалисти по превод, историци и теоретици на литературата, които сътрудничат с преводачи и многобройни институции), правят впечатление прегледно изложените данни. Те са разделени на книжни публикации и на публикации в периодични издания (всички подредени по азбучен ред). За онагледяването на библиографските факти не без значение е и допълнителната информация, която не е била досега включвана в този вид материали, като например поставяне в квадратни скоби на литературния род и жанр на преведения текст, посочване на заглавието на оригинала както и на оригиналните заглавия на всички текстове, включени в преводните антологии на избрани автори и на техни творби. Представеният библиографски материал е ценен не само за преводачите, но и за авторите на историко-литературни, компаративни и свързани с преводознанието научни трудове.

Първата част на всеки от томовете разисква научна проблематика и се състои от критико-интерпретативни текстове. Стриктно се спазва принципът всяка статия да е придружена с резюме и ключови думи на английски и на съответния славянски език, на чиято литература и култура е посветен текстът. В проблематиката на всеки том въвежда текст, подготвен от професор Божена Токаж.

В трудовете, поместени в първия том, озаглавен „Преводачески избори 1990 – 2006“, са представени преведени творби от полската литература на български, хърватски, сръбски и словенски език, както и преводите от българската, хърватската, чешката, македонската, сръбската, словашката и словенската литература на полски език. Преводите са съпроводени със студия по транслатология, посветена на чешките и полските преводачески избори на словенска литература. Авторите на статиите са се съсредоточили върху проблемите, свързани с преводните решения, които биват изследвани както

на макрониво, обхващащо епохи, стилове и литературни родове, така и на микроиво – т.е. в рамките на определени преводачески предпочитания, на нивото на езика и на неговите изразни възможности.

Първата част на втория том („Формите на межкултурния диалог в художествения превод“) е посветена на межкултурния диалог в превода, както и на ролята му на посредник в духовното общуване. Тези въпроси се разглеждат върху материал от славянските литератури (българска, чешка, хърватска, македонска, полска, сръбска, словашка и словенска). Авторите разглеждат межкултурния диалог в превода най-често в категориите на сходствата и разликите, описват и интерпретират различни нива на интеркултурното общуване (най-често лексикалното равнище), опитват се да разкрият условията, при които диалогът става възможен, както и обстоятелствата, които го възпрепятстват, изследват негативното отношение на някои преводачи към взаимодействието между културите.

Заглавието на първата част на третия том („Културните бариери в художествения превод“) би трябвало да се разбира като културни практики и навици, които, по-малко или повече, затрудняват преводната интерпретация на оригинала, а отгук и разбирането му от чуждия възприемател (PLS 3/1 2012 : 9). Текстовете, събрани в тома, се отнасят до проблематиката, свързана със съществуването и преодоляването на извънтекстовите преводни трудности: синхронния превод в рамките на културния и транскултурния модел; ограниченията при превода, произтичащи от различната ценностна система, а също от различното функциониране на избраните естетически категории; невъзможността да се преодолеят границите на приемащата култура поради високата степен на културната маркираност на определени елементи от оригинала; трудностите, свързани с различното времепространствено възприемане в диахронния превод.

Темата на следващия (четвърти) том („Стереотипите в художествения превод“) са стереотипите, които „свидетелстват, че различните култури се възприемат като отделни монади в многокултурния свят. Съзнанието за мултикултурност и за правото на различие позволява да се разберат трудностите, които са свързани с трансфера на стереотипите от една култура в друга и с необходимостта преводачът да ги разпознава“ (PLS 4/1 2014: 12). Поместените тук статии са посветени както на културните и националните стереотипи, така и на стереотипите на възприемането, със специален оглед на тяхното остойностяване. Авторите на проучванията „изследват литературните преводи, съдържащи стереотипи и/или тяхната дестереотипизация в преводи на полската литература на други славянски езици (чешки, македонски, словашки), както и на българската, хърватската, чешката, сръбската и словашката литература на полски език“ (PLS 4/1 2014: 16).

Текстовете от петия том („Взаимовръзки между превода и компаративистиката“) онагледяват постепенното превръщане на компаративистиката в преводознание, което подчертава трансверсалността на съвременната култура и литература без предубеждения и враждебност. Авторите на статиите засягат различни проблеми, като например мястото на превода и на преводознанието в съвременната хуманитаристика; теоретичните под-

ходи при изследването на превода; интертекстуалността; херменевтичната позиция на изследвателя и преводача; развитието на компаративистиката; фигурата на преводача компаративист в конкретните преводи; превода и диалога между културите; превода спрямо световната литература; културния и езиковия „триъгълник на превода“; преводната рефракция; дилемите на компаративистиката и превода; превода като жанр на националната литература и явление в хибридните текстове – очевиден пример за изключване на оригинала от ползването по прагматични причини. Серията статии затваря описанието на специалния брой на списание „Полонистичен постскрипtum“ („Postscriptum Polonistyczne“ 2013, № 2(12), което изцяло е посветено на съвременния и историческия облик на българската полонистика.

**„ПРЕВОДИ НА СЛAVИАНСКИТЕ ЛИТЕРАТУРИ“ („PRZEKŁADY LITERATUR SŁOWIAŃSKICH“)
(2009 – 2014)**

- PLS 1/1** – „Przekłady Literatur Słowiańskich“. T. 1, cz. 1: *Wybory translatorskie 1990–2006*. Redakcja i wstęp Bożena Tokarz. Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2009, 334 s.
- PLS 1/2** – „Przekłady Literatur Słowiańskich“. T. 1, cz. 2: *Bibliografia przekładów literatur słowiańskich (1990 – 2006)*. Redakcja i wstęp Bożena Tokarz. Zestawiły M. Gawlak, M. Buczek. Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2010, 202 s.
- PLS 1/3** – „Przekłady Literatur Słowiańskich“. T. 1, cz. 3: *Bibliografia przekładów literatur słowiańskich (1990–2006)*. Redakcja i wstęp Bożena Tokarz. Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2012, 352 s.
- PSL 1/4** – „Przekłady Literatur Słowiańskich“. T. 1, cz. 4: *Bibliografia przekładów literatur słowiańskich (1990–2006)*. Redakcja i wstęp Bożena Tokarz. Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2013, 388 s.
- PSL 2/1** – „Przekłady Literatur Słowiańskich“. T. 2, cz. 1: *Formy dialogu międzykulturowego w przekładzie artystycznym*. Redakcja i wstęp Bożena Tokarz. Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2011, 320 s.
- PLS 3/1** – „Przekłady Literatur Słowiańskich“. T. 3, cz. 1: *Bariery kulturowe w przekładzie artystycznym*. Redakcja i wstęp Bożena Tokarz. Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2012, 280 s.
- PLS 4/1** – „Przekłady Literatur słowiańskich“. T. 4, cz. 1: *Stereotypy w przekładzie artystycznym*. Redakcja i wstęp Bożena Tokarz. Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2013, 284 s.
- PLS 4/2** – „Przekłady Literatur słowiańskich“. T. 4, cz. 2: *Bibliografia przekładów literatur słowiańskich (2007 – 2012)*. Redakcja i wstęp Bożena Tokarz. Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2013, 544 s.
- PLS 5/1** – „Przekłady Literatur Słowiańskich“. T. 5, cz. 1: *Wzajemne związki między przekładem a komparatystyką*. Red. Bożena Tokarz, Leszek Małczak. Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2014, 416 s.
- PLS 5/2** – „Przekłady Literatur Słowiańskich“. T. 5, cz. 2: *Bibliografia przekładów literatur słowiańskich (2013)*. Redakcja Bożena Tokarz. Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2014, 242 s.